

Hogyan írjunk tudományos dolgozatot?

1. A szakdolgozat tartalmi követelményei

1.1 Célok: mi (nem) várható el egy dolgozattól?

1.1.1 A szakdolgozatnak nem célja teljesen új eredmények vagy elméletek kidolgozása, hiszen a három éves egyetemi alapképzés (BA), ill. a két éves mesterképzés (MA) alatt elsajátított ismeretek, valamint a műfaj terjedelmi és egyéb korlátai ritkán teszik lehetővé egy probléma teljes szakirodalmának feldolgozását és alkotó kritikáját. (Egyéb tudományos, pl. OTDK-dolgozatokra mindez nem vonatkozik.) Egy szakdolgozat célja ezzel szemben:

- ✓ egy tudományos probléma meglátása (kiválasztása),
- ✓ lényeglátó ismertetése,
- ✓ a vele kapcsolatos eddigi kutatási eredmények józan és szakavatott számbavétele (ismertetése, kritikája), továbbá
- ✓ a tárgyról alkotott személyes ítélet megfogalmazása (még ha az valamely már meglévő nézet elfogadását jelenti is) és indoklása.

A szakdolgozatot az adott képzési szinttől (BA, MA) elvárható készségek és felkészültség birtokában, a képzési szintnek megfelelő színvonalon kell elkészíteni.

1.1.2 Az első kritérium kapcsán tudnunk kell, hogy a dolgozatnak valamely problémát/probléma-komplexumot kell látómezejébe vonnia. Például: egy a császárkori pénzérmék propagandájáról szóló dolgozat nem elégedhet meg az egyes érmék ábrázolásainak ismertetésével, hanem be kell mutatnia ezen ábrázolások lehetséges eltérő értelmezéseit, és az erről folytatott tudományos eszmecsereit is.

1.1.3 Egy jó dolgozat előfeltétele a kielégítő mértékű és megfelelő módszerű forráshasználat, és a kellő szakirodalmi jártasság, ami a kutatás állását illetően reprezentatívnak tekinthető szakirodalom ismeretét jelenti. (A teljes szakirodalom feldolgozása hovatovább a professzionális kutatók számára is elérhetetlen álom marad...) Hogy az adott probléma kapcsán mi a reprezentatív szakirodalom, abban a szakdolgozat konzulense fog eligazítani.

1.1.4 Minthogy a szóban forgó szakirodalom jórészt külföldi nyelven jelenik meg, az angol és (lehetőség szerint) a német (esetleg ehelyett az olasz) nyelv olvasás-szintű ismerete elengedhetetlen. Fontos figyelmeztetés hát minden leendő szakdolgozat-szerzőnek: NE a szakdolgozat írásakor tanuljuk meg az említett nyelveket!

1.2 Témaválasztás

Monografikus munkánál legyünk tekintettel két követelményre:

1.2.1 az egységességre, vagyis: nem kívánatos olyan problémák együttes feldolgozása, amelyek között a dolgozatíró maga nem tár fel összefüggést (Például: a prostitúció megítélése a korai görög lírában és a latin egyházatyáknál)

1.2.2 a teljességre, vagyis: a vizsgált tárgy lehetőség szerint (tekintettel pl. a területi korlátokra is) egy kerek egész problémát alkosson, s így módon tegye lehetővé kellőképpen fontos tanulságok levonását. Pozitív példák: a hetéra alakja Plautusnál, Catullus szerelem-felfogása, Homéros állat-hasonlatainak sajátosságai; negatív példák: Cicero állam-felfogása a *De imperio Cn. Pompei* c. beszédben [n. b.: a jelenség nyilván csak más Cicero-beszédek bevonásával együtt vizsgálható].

1.2.3 Külön műfaj valamely forrásszöveg fordítása előszóval és jegyzetekkel. Fontos, hogy a hangsúly ilyen esetekben az előszón és a szöveghez fűzött jegyzeteken van. Ezek nem kerülhetnek ki a lexikonszerű tömör ismertetésben, hanem a szöveggel kapcsolatos problémákat kell meglátniuk, ismertetniük, alternatív megoldásaikat bemutatniuk (lásd fent 1.1).

Példák egy catullusi hely („*lugete o Veneres Cupidinesque*”, c. 3,1) kapcsán: [lábjegyzet *Cupidines*-hez:] „Cupido Venus kísérője, a vágykeltő isten” [lábjegyzet helyesen:] „Cupido többes számú alakja némileg talányos; X. erről így vélekedik, míg Y. szerint az alakot az a tény magyarázza, hogy... Y.-nak ebben aligha van igaza, hiszen...”

A fordítás tekintettel lehet (sőt: legyen!) az egyéb nyelveken megjelent fordításokra (elsősorban a kritikai kiadások fordításaira) – ezek ugyanis maguk is szakirodalomnak, tudományos eredménynek számítanak –, de kötelező kritikával: az eredeti szövegnek kell a magyar fordítás alapját képeznie.

1.2.4 Alapszabály: a címválasztás szabatos legyen, vagyis pontosan tükrözze a dolgozat tartalmát.

1.3 A dolgozat szerkezeti egységei

1.3.1 A dolgozatnak tartalmaznia kell előszót és összefoglalást (vagy: zárszót). Ezek az alkatelemek lehetőség szerint mind, és az alábbi tartalommal szerepeljenek a nevezett dolgozatrészekben.

1.3.2 Az előszó tartalma:

- ✓ a téma nemzetközi és hazai kutatottsága és pillanatnyi népszerűsége
- ✓ módszertani alapelvek
- ✓ a dolgozat gondolatmenetének áttekintése.

Fordítás esetén a dolgozat fő része maga a szövegfordítás, így az előszóban kell ismertetnünk és tisztáznunk minden, a szerzővel és művével kapcsolatos kérdést. Az ilyen típusú szakdolgozatok előszava lényegesen hosszabb a többiénél (l. alább területi előírások).

1.3.3 Az összefoglalás tartalma:

- ✓ a konkrét eredmények összefoglalása (részben akár ismételve az egyes fejezetekben már elmondottakat)
- ✓ a tárgy kapcsán megfogalmazott eredmények hatásának leírása: ezek fényében mit látunk másképp tágabb összefüggésben? (például: a catullusi szerelem-ábrázolás most

vázolt sajátosságai mit mutatnak meg e költő vagy kora értékrendjét, műfajkövetését illetően?)

- ✓ kitekintés esetleges további kutatásokra: mit tehetünk egyéb problémák megértése érdekében a most közölt eredmények fényében?

1.4 A probléma feldolgozása: az érvelés módszertana

Az előszó és zárszó között foglal helyet a dolgozat lényegi tartalma: az érvelés.

1.4.1 Ennek gondolatmenete világos sémát kell, hogy alkosson: 1. problémaismertetés, 2. eddig felvetett megoldási javaslatok ismertetése és 3. ezek kritikája. E tartalmi egységekhez, amennyiben saját elméletünket kívánjuk megfogalmazni, egy 4. is járul: saját tézis felállítása és ennek indoklása. Az eddigi kutatói javaslatok ismertetésénél lehetőleg kerüljük a pusztá, alkalmasint időrend szerinti felsorolást; például: „Mommsen 1886-os tanulmánya szerint..., Wilamowitz 1912-ben pedig ezt írja:..., Kroll 1920-ban viszont a következőt...” stb. Igyekezzünk ezzel szemben valamilyen logikai-gondolati rend szerint csoportosítani az adott problémára adott eddigi válaszokat, és az egymással valamilyen szempontból rokon nézeteket együtt ismertessük, rámutatva a köztük levő különbségekre is. Például: „Az elhangzott javaslatok kimondatlan közös nevezője, hogy... Ezek közül X., Y. és Z rekonstrukciója egyaránt abból indul ki, hogy..., mindhárman eltérő álláspontot foglalnak el ugyanakkor a... kérdésében.” stb.

1.4.2 Dolgozatunknak a forrásokat és a szakirodalmat egyaránt fontosságuknak megfelelően kell figyelembe vennie. Jellemző hiba, hogy a szerző a vizsgált jelenséget a forrásokra való kellő hivatkozás nélkül, vagyis kizárólag a kutatók véleményét tolmácsolva tárgyalja. Ennek ellenkezője, vagyis a modern szakirodalom figyelmen kívül hagyása másfelől lehetetlenné teszi bármely, a forrásokkal kapcsolatos probléma taglalását. Alapszabály, hogy a dolgozat minden állítását, amelyre nézve eredeti forrás áll rendelkezésre, elsősorban e forrásokra hivatkozva igazoljuk, s csak a forrással kapcsolatos probléma esetén - például ha a forrás-szöveg tartalma vagy olvasata vitatható - hivatkozzunk modern kutatói véleményre. (Példa: „Róma városa élén, mint tudjuk, kezdetben a király állt.” [Lábjegyzet:] „Vö. CORNELL 1995, 119 skk.” [Lábjegyzet helyesen:] „Vö. Liv. 1; Tac. Ann. 1,1.” esetleg hozzáfűzni: „A tényt a modern kutatás elfogadja, vö. nemrég CORNELL 1995, 119 skk.”) Súlyosabb hiba, ha kifejezetten egy antik szerző állítására hivatkozunk, a lábjegyzetbe viszont egy kutató nevét és művét, netán az antik forrás fordításának adatait adjuk meg. (Példa: „Catullus ajánlóversében Cornelius Nepos említi.” [Lábjegyzet:] „SCHMIDT 1985, 71.” [avagy:] „Vö. HORVÁTH I. K. (ford.) in: Latin költők antológiája 11. o.” [Lábjegyzet helyesen:] „Cat. 1,3.”). Forrás-szövegre történő hivatkozáskor a lábjegyzetben vagy a főszövegben mindig adjunk saját fordítást, továbbá adjuk meg a hivatkozott helyet. Szakirodalmi szövegek idézését azonban lehetőség szerint kerüljük - igaz ez természetesen az idegen nyelvű szakirodalom fordításban történő idézésére is -, ehelyett a kutatói véleményeket pusztán összefoglalva ismertessük ill. építsük be érvelésünkbe.

1.4.3 Szakirodalmi hivatkozásaink mennyisége a szükséges és elégséges mértéket célozza meg. Ne említsünk meg egy nézetet (pl. „volt, aki úgy gondolta, hogy...”, „miként az a kutatásban régóta tudott”, „többen felvetették már” stb.) anélkül, hogy megneveznénk a szerző nevét és munkáját. Ha egy a kutatásban többségi véleményre hivatkozunk, elég néhány, ám mértékadó szakirodalomra hivatkoznunk; ezek között lehetőség szerint legyen ott a nézetet elsőként és legutóbb megfogalmazó kutatók neve és műve is.

1.4.4 Állításaink, következtetéseink és okmagyarázataink szigorúan igazodjanak a logika szabályaihoz és ez alapján mérlegeljük mások véleményét is. Kiindulópont: a (A) szükséges és (B) elégséges feltétel szabálya, vagyis egy okból (pl. forrásból) akkor és csakis akkor vezethetünk le egy okozatot (pl. egy tényállítást), ha (B) az okozat okvetlenül következik a megadott okból (tehát más nem következhet belőle), ill. hogy (A) az okozat csak ebből az okból (tehát másból nem) vezethető le.

Példák az „A” figyelmen kívül hagyására:

„A görögök 8-6. századi nagy gyarmatosítása a Mediterráneum térségében azt mutatja, hogy ekkoriban a polisokban kevés volt a termőföld.” (Valójában: a gyarmatosítás más okokból is levezethető. A földhiány – bár elvileg önmagában is elégséges ok, hogy valaki otthagyja az otthonát –, nem az egyetlen lehetséges oka a kivándorlásnak.)

Példák a „B” figyelmen kívül hagyására:

„Herculaneumban előkerültek bordélyházak maradványai. Ebből beláthatjuk, hogy a kor római társadalmában igen erkölcsstelen volt.” (Valójában: a bordélyházak létéből nem okvetlenül következik, hogy az egész társadalom bordélyban tölti életét, lehet, hogy csak bizonyos társadalmi csoportok látogatták ezeket.)

1.4.5 Gondolatmenetünk, érvelésünk átlátható, fegyelmezett rendet alkosson: ne „csapongjunk”!

1.5 Forma

1.5.1. Formailag alapvető követelmény az antik szónoklattan 5 beszéd-erényének (*virtutes dicendi*) megvalósítása:

- a. tömörség (*brevitas*) — vizsgáljuk meg minden mondatunkat: biztos, hogy az adott tartalmat a lehető legkevesebb szóval fejeztük ki?
- b. pontosság/szabatosság (*perspicuitas*) — szavainknak azt és csakis azt kell kifejezniük, amire gondolunk.

Példák hibákra:

„Livius Pataviumból származó, vagyis *provinciális* költő volt.” (Rossz szóválasztás: a *provincializmus* negatív fogalom, a szerző pusztán a *nem-római*, *vidéki* fogalomra gondolt.)

„Venus közeli kapcsolatban áll Aeneas végzetével.” (A szerző nyilván olyasmire gondol, hogy *alakítója*, vagy *valamiképpen segítője* e végzet beteljesedésének. Minthogy a szóválasztás rossz, a megfogalmazás ily módon talányos marad.)

- c. nyelvhelyesség (*Latinitas*, azazhogy: *sermo purus et Hungaricus*), beleértve a helyesírás kívánalmát is. Tudnunk kell, hogy egy tudományos munka értékelésénél szempont a helyesírás is; ennek elhanyagolása azt sejteti, hogy munkánk tartalmilag is kevésbé átgondolt.
- d. díszesség (*decorum*) – írásunknak élvezetesnek, olvasmányosnak kell lennie. Ezt különböző hatáskeltő eszközökkel érhetjük el.
- e. műfaji illőség (*aptum*) alapelve – az említett hatáskeltő eszközök alkalmazásakor szem előtt kell tartanunk, hogy egy tudományos dolgozat nem sülyedhet a bulvár

színvonalára: kerülnünk kell a bombasztikus, öncélúan hatásvadász megfogalmazásokat.

Példa-idézet egy korábbi szakdolgozatról (természetesen név nélkül): „viharedzetté vált lelkünknek ne okozhassanak meglepetést vagy megdöbbenést következtetéseim” – nyugtat meg a szerző.

Ugyancsak mellőzzük a tárgy iránti személyes vonzalmunk ecsetelését, ugyanígy a „szájbarágós” aktualizálásokat („lám már a régi rómaiak is...”). Komoly lehetőséget és egyben veszélyt jelent a hasonlatok, metaforák, allegóriák használata: ezek élvezetessé és szemléletessé teszik a tárgyalást, mértéktelen alkalmazásuk azonban fárasztónak vagy ízléstelennek hat. Még súlyosabb hiba a képzavar, Eszterházyval fogalmazva: ne „öntünk tiszta vizet a nyílt kártyák közé!”...

1.5.2 A görög szövegek átírása az ún. tudományos (ne az akadémiai!) módot kövesse, l. ehhez GYURGYÁK J., *Szerzők és szerkesztők kézikönyve* 2005, 374.

1.6 Eredetiség

A szakdolgozatíró kizárólag saját szellemi termékét adhatja le szakdolgozatként. A szakdolgozat leadásakor a szakdolgozó írásos formában köteles nyilatkozni arról, hogy az általa leadott szakdolgozat teljes egészében az ő szellemi terméke. Ennek az írásos nyilatkozatnak jogi érvénye van, a vele kapcsolatos ill. segítségével megvalósított visszaélésnek pedig jogi következményei.

1.7 Határidők

A szakdolgozat leadásának határideje **2017. május 2. 15 óra**. A kész dolgot a témavezetőnek a leadási határidő előtt **legalább 2 héttel** el kell juttatni a szükséges ellenőrzés és a végső javítások érdekében. A szakdolgozat **2 füzött példányát** és a **CD-re másolt elektronikus (Word formátumú) változatát** a tanszéki irodában kell leadni, **PDF formátumát a Modulo-ra** kell feltölteni. Határidő meghosszabbítására nincs lehetőség! A határidő után szakdolgozat már nem fogadható be, annak leadása már csak a következő záróvizsgára lehetséges az akkori beadási határidőben.

A hallgató köteles továbbá az aláírt szakdolgozati nyilatkozatát (**plágium-nyilatkozat**) a megadott formátumban, határidő betartásával leadni a **Tanulmányi Osztályon**, melyben fegyelmi felelőssége tudatában kijelenti, hogy a szakdolgozat saját munkája. Ha ennek ellenkezője bizonyosodik be, a hallgató szakdolgozat elégtelenre értékelendő, s ellene fegyelmi eljárás kezdeményezhető. A nyilatkozat mintája a tanszéki honlapról szintén letölthető.

2. A dolgozat formai követelményei

A szövegformázást, vagyis az alapbeállításokat érdemes még a szakdolgozat megkezdése előtt rögzíteni. Így sok bosszúságtól és fölösleges munkától kíméljük meg magunkat. Az alábbiakban a legfontosabb beállításokat közöljük.

2.1 Margók

Az első és legfontosabb teendőnk a margók beállítása: bal oldalon a kötés miatt 3 cm, jobb oldalon, alul és fölül 2,5 cm.

2.2 Betűtípus, betűméret és sorköz

Minden dolgozathoz a Times New Roman betűtípust használjuk. A normál szövegre a betűméret 12-es, lábjegyzetszöveghez 10-es. Fejlécben az adott fejezetcímet nagybetűvel, 11-es betűmérettel írjuk, az oldalszámok 12-es betűmérettel szerepelnek. A fejezetcím a szövegben 16-os betűnagysággal, az alcím 14-essel írandó. Négy sornál hosszabb idézetknél (l. Lábjegyzetek, hivatkozások) a betűméret 11-es. A folyó szövegben a sorköz 1,5-es, lábjegyzetekben ill. közbeékelte idézetek esetében 1-es sorköz használatos. (A 12-es betűméret és az 1,5-es sorköz egyébként megfelel a szerzői ívek számításának is: 1 szerzői ív = 40 000 N /leütés/ = 16 oldal.)

1.3 Oldalszámok

Az oldalszámokat vagy a fejléc jobb oldalán (ha nem készítünk fejléct, akkor egyszerűen a jobb felső sarokba), vagy a lap alján, szintén jobb oldalra illesszük be. Az első oldalon nincs oldalszám, a következő oldalon viszont a 2-estől folytatódik a számozás.

2.4 A dolgozat tagolása

Minél tagoltabb egy dolgozat (fejezetek, alfejezetek), annál áttekinthetőbb és követhetőbb. A háromnál több fokozatú címrendszert azonban az áttekinthetőség kedvéért érdemes elkerülni.

2.4.1 Számozás

A fejezetek, alfejezetek címét elláthatjuk ponttal tagolt decimális számozással vagy római szám, arab szám, betűjel kombinációjával.

2.4.2 Címek formátuma és beállításai.

A hierarchikusan különböző címeket egymástól eltérő formázással (nagybetűs, normál, dőlt) jelöljük (l. a fenti példát).

Az elsőfokú cím mindig új oldalra kerül. A másodfokú cím előtt 24, utána 12 pontos térköz szükséges (beállítása a szöveg kijelölése után: „Bekezdés”, „Térköz”: előtte 24, utána 12), harmadfokú cím esetében előtte 12, utána 6 pont a térköz.

A címeket kijelölve a „Bekezdés” „Szövegbeosztás” ablakában a „Fattyú- és árvasorok” valamint az „Együtt a következővel” lehetőséget válasszuk ki, így az alfejezet nem kerül új oldalra. Ez biztosítja, hogy az alfejezet ne úgy kezdődjön el a lap alján, hogy a cím alatt csak egy sor árválkodik. Ilyen esetben automatikusan át fog kerülni a következő oldalra.

Példák:

1. ELSŐFOKÚ CÍM (fejezetcím): Times New Roman, félkövér, nagybetűk, 16-os betűméret

1.1. Másodfokú cím (alfejezet címe): Times New Roman, 14-es betűméret, félkövér

1.1.1. Harmadfokú cím (alfejezeten belüli alfejezet címe): Times New Roman, 12-es, dőlt.

vagy:

I. ELSŐFOKÚ CÍM (fejezetcím): Times New Roman, félkövér, nagybetűk, 16-os betűméret

1. Másodfokú cím (alfejezet címe): Times New Roman, 14-es betűméret, félkövér

a. Harmadfokú cím (alfejezeten belüli alfejezet címe): Times New Roman, 12-es, dőlt.

2.5 Tartalomjegyzék

A dolgozat része a tartalomjegyzék (elsőfokú címe: „Tartalomjegyzék”), amely a dolgozat elején, a belső címlap után foglal helyet.

2.6 Fedőlap

A belső címlap mintája letölthető a tanszéki honlapról.

2.7 Szöveg

2.7.1 Terjedelem

A régi rendszerű szakdolgozat terjedelme minimum 95 000 maximum 125 000 N (= leütés), amibe az idézetek, a szóközök, az ábrák és képek, a tartalomjegyzék, az irodalomjegyzék, illetve az esetleges függelék nem tartoznak bele. (A fent megadott 12-es betűméret és 1,5-es sortávolság mellett ez min. 38 max. 50 oldalt jelent.) Ha a dolgozat tárgya szövegfordítás, úgy az alsó terjedelmi határ 80 000 N (32 o.), amibe maga a fordított szöveg nem tartozik bele!

BA szakok szakdolgozati követelményei: A képzés munkanyelvén legalább 20, de legfeljebb 35 oldal terjedelemben, 12-es betűméretben, 1,5-es sorközzel megírt önálló munka, melyben a tartalom és irodalomjegyzék a 20-35 oldal terjedelemben felül értendő.

MA szakok szakdolgozati követelményei: A képzés munkanyelvén legalább 35, de legfeljebb 60 oldal terjedelemben, 12-es betűméretben, 1,5-es sorközzel megírt önálló munka, melyben a tartalom és irodalomjegyzék a 35-60 oldal terjedelemben felül értendő.

Osztatlan tanárszak: Az osztatlan tanárszakosok számára felkínált szakdolgozat-témákat a Tanszék honlapján teszi közzé.

2.7.2 Kötőjelek és gondolatjelek

Az egyszerű kötőjel (-) főleg az összetett szavak írásánál (ahol a helyesírás megköveteli), illetve számok toldalékolásánál (12-es, 1985-ös kiadás, 1994-ben, stb.) használatos.

A gondolatjelet (–), amely az egyszerű kötőjel hosszának kétszerese, az oldalszámok és az évszámok, valamint többszerzős könyvek szerzőinek neve közé tesszük ki: „12–18 o.” vagy „1848–49-ben”, illetve „Noam Chomsky–Morris Halle”. Használatos még a szövegen belül is – előtte és utána szóközzel –, ha pl. egy kiegészítést szeretnénk a mondatba ékelni.

2.7.3 Idézőjelek

Használjunk magyar idézőjeleket, vagyis nyitó lent, záró fent: „ ... ”. Ha idézetben belül is idézni szeretnénk, akkor használjuk az ún. lúdlábat: » ... «, ha ezen belül is idézni szeretnénk, akkor az ún. félidézőjelet (mindkettő felül!): ' ... '. Ha a mondaton belül használunk idézőjelet

„néhány szó erejéig”, akkor a vessző előtt található a záró idézőjel, ha viszont egész mondatot idézünk, a pont után következik.

2.7.4 Zárójelek

A zárójelen belüli zárójel mindig szögletes: (...[...]). Ugyancsak szögletes zárójelet használunk akkor, ha egy idézetből hosszabb részt kihagyunk, ilyenkor három pontot teszünk a szögletes zárójelbe, kivéve az idézet elején, mert ott elég kisbetűvel kezdeni az idézetet. (Más a helyzet az antik kódex- és papirusz-szövegek közlésekor, l. az ún. leideni rendszer idevágó szabályait.) Ha egy idézethez valamit saját szavainkkal szeretnénk hozzáfűzni, akkor azt is szögletes zárójelbe tesszük, ezzel jelezve, hogy nem része az eredeti idézetnek. Ha ugyanis egyszerű zárójelet használunk, az olyan, mintha az eredeti szöveg szerzőjének megjegyzése lenne.

Példa:

A kutató szerint „ez az eljárás mára elkopott [*sic!*] a divatból”.

2.7.5 Kiemelések

Ha valamit szeretnénk kiemelni a szövegben, nem aláhúzzuk, hanem dőlt betűvel írjuk. A dőlt betűs részhez tapadó központosási jelek maguk is dőljenek, pl.: *communis opinio*: ! Dőlt betűvel emeljük ki:

- ✓ az idegen szavakat és kifejezéseket, pl. *ex cathedra*; *sic* stb.
- ✓ az antik vagy modern művek címeit: *Amores*, *Isteni színjáték*, *Vigilia*
- ✓ az olyan szavakat vagy kifejezéseket, amelyeket hangsúlyozni szeretnénk.

2.7.6 Bekezdések

Minden bekezdés 1,25 cm-es behúzással kezdődik (beállítása: „Bekezdés”, „Behúzás” mértéke: 1,25). A bekezdések között ne hagyjunk egy sornyi szünetet. Ahhoz, hogy elkerüljük a bekezdés utolsó sorának átkerülését egy új oldalra, állítsuk be (az adott bekezdés szövegét kijelölve) a „Bekezdés”, „Szövegbeosztás” funkciónál a „Fattyú- és árvasorok” lehetőséget (ld. 2.4.2).

Ha lehet, kerüljük el az egy-két mondatos bekezdéseket, mert szétesővé teszik a szöveget.

2.7.7 Idézetek

A négy soros vagy annál rövidebb idézeteket a szövegen belül, idézőjelben közöljük (nem kell dőlt betűvel írni!).

A négy sornál hosszabb idézeteket azonban kiemeljük a szövegből:

- ✓ 11-es betűmérettel írjuk
- ✓ előtte és utána hagyjunk nagyobb sorközt
- ✓ az első sor nem behúzással kezdődik, de az egész idézetet a bal oldalon beljebb hozzuk 1 cm-rel (l. „Bekezdés”, „Behúzás”, „balra”: 1 cm)
- ✓ a szöveget nem tesszük idézőjelbe.

Az idézetben meg kell őrizni a szerző által használt kiemeléseket, ha idézett valamit a szövegben, akkor azt idézőjelbe tesszük. Ha mi magunk akarunk valamit kiemelni (dőlt betűvel), ami az eredeti szövegben nem volt kiemelve, akkor azt az idézett szöveg adatainak megadása után „kiemelés tőlem” kitéttel jelöljük.

Idegen nyelvű forrásból a főszövegben eredeti nyelven idézünk, a dolgozat írója által készített magyar nyelvű fordítást lábjegyzetben közölhetjük.

Idézet vagy utalás lehetőség szerint csak az általunk feldolgozott művekből vehető, illetve arra vonatkozhat. Csak végszükség esetén (pl. ha egy szöveg nem érhető el) fogadható el az ún. „másodlagos utalás”, vagyis az általunk olvasott műben levő utalásra történő utalás (pl. „vö. CAIRNS 1998, 25, utal rá SCHMIDT 2001, 34”).

Soha ne használjuk fel más gondolatát vagy szövegeit úgy, hogy lábjegyzetben nem jelöljük meg a forrást! Ennek elmulasztása plágiumnak minősül, és a dolgozat visszautasítását vonja maga után! Ha nem szó szerint, hanem csak tartalom szerint idézünk valamit - mivel nem a saját felismerésünkről vagy gondolatunkról van szó -, ebben az esetben is meg kell adni a forrást a lábjegyzetben, a „Vö.” (kisbetűvel: „vö.”) XY (= „vesd össze”) rövidítéssel bevezetve. A „L.” (kisbetűvel: „l.”; vigyázat: nem „Ld. ill. ld.”!) XY... (= „lásd”) rövidítést akkor használjuk, ha olyan munkákra szeretnénk utalni, amit nem használtunk fel ugyan forrásként, de a témához kapcsolódik, vagy ha szeretnénk további, összehasonlításra érdemes munkákra utalni.

Az utalás a forrásra vagy a lábjegyzetben, vagy a szövegben történik. Amennyiben lábjegyzetet használunk, a lábjegyzetet jelölő indexszámot az idézett mondat végén (az idézőjel után) és a pont vagy vessző után kell beszúrni. Ha nem egy egész mondatra, hanem csak egy vagy több szóra vonatkozik az utalás, akkor az adott szó után, alkalmasint a központozási jel (vessző stb.) elé szúrjuk be az indexszámot.

2.8 Fejlécek (élőfej)

Nem előírás, de esztétikusabbá teszi a dolgozat külalakját, ha a lap tetejére fejléctet illesztünk be. A „Beszúrás” ablakon válasszuk ki az „Élőfej” alatt az „Élőfej szerkesztés”-ét, és írjuk be 10-es betűmérettel, nagybetűvel, középre zárva az illető címet. Ezt kétféleképpen oldhatjuk meg: a fejléc vagy a dolgozat címét, vagy a fejezetcímet tartalmazza, és esetleg az oldalszámot, ha a lap tetejére akarjuk beilleszteni. A fejléc és a normál szöveg között hagyjunk kb. 1 cm sorközt.

2.9 Lábjegyzetek, hivatkozások

Lábjegyzetbe kerülhet minden olyan adat, kiegészítő információ, amely a főszöveghez nem tartozik szorosan hozzá, elhagyása azonban fontos információktól fosztaná meg az olvasót. Szakirodalmi adatot vagy magában a szövegben vagy a lábjegyzetben adhatunk meg, lehetőség szerint az utóbbit választva. A hivatkozásnál csak a szerző vezetéknevét adjuk meg kis kapitális betűtípussal („Betűtípus” fület lenyitva pipáljuk ki a „Kis kapitális” opciót), zárójelbe tett évszámmal és oldalszámmal, pl. „MOMMSEN (1897, 86)” (Az illető mű minden további adata az irodalomjegyzékbe kerül majd bele.) Ha egy szerzőnek több, azonos évben megjelent művére hivatkozunk, ezeket az ábécé betűivel különböztessük meg egymástól, pl. „FERENCZI (1974a)” ill. „FERENCZI (1974b)”.

2.10 Illusztrációk, mellékletek

Illusztrációk, táblázatok, grafikonok számozott utalással a dolgozat főszövegébe illeszthetők akkor, ha a dolgozat lényegéhez szorosan hozzátartoznak. Amennyiben a szövegben csupán általános utalás történik ilyenekre, inkább a dolgozat végéhez illesztendők „Mellékletek” címszó alatt.

Amennyiben a dolgozatíró kérdőív által feldolgozott anyagot közöl, az eredeti kérdőívet a mellékletek között szerepeltetni kell.

2.11 Irodalomjegyzék

A dolgozat végén „IRODALOMJEGYZÉK” fejezetcím alatt adjuk meg a dolgozatban ténylegesen felhasznált, idézett műveket.

Ha az adott műnek van elektronikus és nyomtatott formátuma is, és a nyomtatott kiadás elérhető, akkor ezt használjuk és adjuk meg az irodalomjegyzékben.

Amennyiben a dolgozat tartalma megkívánja, különbséget kell tenni forrás és (felhasznált) szakirodalom között. Forrásnak számít az a szöveg, amelyet feldolgozunk (elsődleges irodalom), többnyire az eredeti nyelvű antik szövegek. A szakirodalom az ezekről szóló műveket jelenti (másodlagos irodalom), s ezek közül az általunk felhasználtakat tüntetjük fel. Az irodalomjegyzékben előbb a források, majd pedig a szakirodalom szerepel.

A szerzőknek, szerkesztőknek a vezeték és az utónevét (vagy annak kezdőbetűjét) is közöljük, kis kapitális betűtípussal. Amennyiben szerkesztett kötetről van szó, a szerkesztő neve után zárójelben „szerk.” rövidítés áll (angol nyelvű műveknél „ed.”, német nyelvűeknél „hrsg.” rövidítés is szerepelhet).

A szerző (szerkesztő) neve után kettőspont áll.

A címet dőlt betűvel szedjük. Az egyes tételeknél csak az elsődleges címadat lesz dőlt betűvel szedve, tehát a több cikket tartalmazó tanulmánykötetek címeit vagy a folyóiratcímeiket nem írjuk dőlt betűvel, amennyiben egy bennük szereplő tanulmány adatait közöljük.

A címet és a kiadás helyét vessző vagy pont különítse el egymástól. (A kiadó cég feltüntetése csak indokolt esetben javasolt.) A kiadás helye és az évszám közé nem kell központosítási jel.

A műveket a szerzők szerint ábécé sorrendben adjuk meg, egyazon szerző művei között pedig kövessük az időrendet. Külföldi szerzők esetében is a vezetéknevet adjuk meg először, majd vesszővel választjuk el a keresztnévtől (v. annak kezdőbetűjétől), pl.: ECO, U.

Az oldalszámok az írás teljes terjedelmét közölik.

Példák:

BÁLINT Sándor: *Szegedi szótár, I-II*, Budapest 1957.

EASTERLING, P. E. (szerk.): *The Cambridge Companion to Greek Tragedy*, Cambridge 1997

KNOX, B. M. W.: *The lion in the house*, *Classical Philology* 47, 1952, 17–25

Ha több szerzőről van szó, a szerzők neveit szóközzel és kötőjellel választjuk el:

CHOMSKY, Noam – HALLE, Morris: *The sound pattern of English*, New York 1968

A többszerzős kötetből (pl. tanulmánykötetből) vett cikkek adatait úgy adjuk meg, hogy a cikk címe után vessző, majd „in:” szerepel, s ezt követik a kötet adatai (a szerzőkkel ill. szerkesztőkkel kezdve):

GOLDHILL, S.: *The audience of Athenian tragedy*, in: Easterling, P. E. (szerk.): *The Cambridge Companion to Greek Tragedy*, Cambridge 1997, 54–68

Folyóirat-cikkeknél nem használunk „in”-t, és a kiadás helyét sem kell megadnunk a folyóirat címe után. A folyóiratok neve rövidíthető, ez esetben a *L'année Philologique* rövidítéseit kell alkalmaznunk. Folyóiratoknál a kötet után a kötet évszáma, majd az oldalszám következik, egymástól vesszővel elválasztva:

KNOX, B. M. W.: *The lion in the house*, *Classical Philology* [vagy: CPh] 47, 1952, 17-25

Sorozatszám a könyv címe után adható meg zárójel között, dőlt betűs kiemelés nélkül:

Platón válogatott művei (A Világirodalom Klasszikusai), Budapest 1983.

Kéziratnak minősül minden, akár gépelt, akár nyomtatott írás, amelyet még nem tettek közzé. A dőlt betűs cím után közöljük a kézirat jellegét (pl. „doktori értekezés”), majd írjuk ki, hogy „kézirat”, és hogy hol lehet hozzáférni (pl. „MTA Filozófiai Kutatóintézet, Budapest”).

VARGA Erzsébet: *Mitikus elemek a bibliai teremtés- és bűnbeesés elbeszélésben* (szakdolgozat), SzHF Könyvtár, Szeged

Szótárak esetében a bevett rövidítést alkalmazzuk, vagy a fenti módon hivatkozunk rá. Példa rövidítéses hivatkozásra:

LSJ = Liddel-Scott-Jones Greek English Lexikon c. munkája

Webhelyre történő hivatkozás esetén a hivatkozott szöveg elérési helyét megadjuk a szerző és a cikk címe után. A webhely megadása után közöljük a letöltés időpontját is.

SZIGETI Jenő: *A halálról szóló tanítás az újabb katolikus teológiában*, <http://www.vigilia.hu/1997/11/9711szi.html>, 2006-06-23.

3. Értékelés

A szakdolgozatok értékelési szempontjai (amelyek a fent ismertetett követelményekhez igazodnak), és az egyes szempontok szerint adható maximum pontszámok a következők:

Szempontok	Pontszámok
1. Kivitelezés pontossága (elírások és szerkesztésbeli tévesztések)	2 pont
2. Helyesírás és stílus	8 pont
3. Szakirodalom felhasználása (reprezentativitás és a feldolgozás mértéke)	10 pont
4. Dolgozat felépítése (érvelés logikája)	10 pont
5. Problématalálás, ítéletalkotás	10 pont
Összesen:	40 pont

Érdemjegyek pontszámok szerint:

1-20 pont = 1

21-25 pont = 2

26-30 pont = 3

31-35 pont = 4

36-40 pont = 5

(A 2. fejezet a Szegedi Hittudományi Főiskola azonos tárgyú tájékoztatójának felhasználásával készült, amiért ezúton is köszönetünket fejezzük ki.)

SZTE Klasszika-Filológiai és Neolatin Tanszék

2017. április 13.